

Még egyszer az ünnepi hetek kirakatairól

Szeretném, ha az olvasó soraimat nem a bizonyítvány magyarázatoként fogadná a Kirakatlan kirakatok című augusztus 6-i írásra, hanem mint a verseny zsürielnökének véleményét az ünnepi kirakatokról. Miért ily későn? — tehetné fel bárki a jogos kérdést. Időtlen téma ez, és kifejezetten hasznos, ha több oldalán, gyakrabban foglalkoznak a vásárlók tízezeit naponta érintő kirakatokkal.

Tökéletesen egyetértek Szávay Istvánnal abban, hogy a kirakat a fogyasztóknak szól, sőt kívánja megnyerni, éppen ezért minden „laikus”, de tárgyilagos és segítőkész kritikát a kirakatrendezők és a hivatalból illetékesek is köszönettel vesznek.

Magasabb színvonalon

Egyetértek abban is, hogy a kirakat a szocialista reklám egyik legfontosabb eszköze, a tájékoztatás és vásárlásra való ösztönzés mellett feladata az ízlés befolyásolása, sőt az esztétikus városkép kialakításában is nagy szerepe lehet. A szegedi versenykirakatok, de az évközbieniek is e követelményeknek évről évre magasabb színvonalon tesznek eleget. Ugyanez vonatkozik általában a hazai kirakatokra, amit olyan tények is bizonyítanak, mint pl. az ez évben Poznanban megrendezett nemzetközi kirakatverseny, ahol hazánk egy hatodik, egy harmadik és egy első díjas versenykirakattal szerepelt. E tapasztalatot támasztja alá az országos kirakatversenyek évek óta növekvő színvonal, az európai reklámfolyóiratokban a magyar kirakatok gyakorta megjelenő értékelése, továbbá azok az elismerő vélemények, amelyek mind a szocialista, mind a tőkés országok reklámszakemberei, kirakatrendezői és nem utolsósorban turistái részéről elhangzanak.

Kirakataink saját tapasztalataink szerint is felveszik a versenyt bármely európai ország kirakataival. Ennyit általában a hazai, köztük a szegedi kirakatokról. Részleteiben nézve kétségtelen, hogy az ünnepi hetek idején nem az üdvözlő szövegtől válnak ünnepivé a kirakatok, ezek elhelyezése nem is feltétele a versenynek. Az előadások motívumait tükröző díszítése — ha azokat mértékartóan és változatos megoldásokkal alkalmazzák — nemcsak az ünnepi jellegét fejezi ki, de egyben kultúrpolitikánk propagandáját is szolgálják, hiszen az előadások látogatására is ösztönöznek, amire úgy hiszem még sokáig szükség van. Ki ne emlékezne az idei verseny egyik legmagasabb színvonalú díjazottjára, Júlia kirakataira, amely a legjobb példája volt annak, hogyan lehet érzelmi hatásokon keresztül kedvet ébreszteni a dráma megtekintésére. A reneszánsz kor hangulatát idéző faragott szék, a rávetett fekete kendő az „elszáradt piros róza” és a dráma befejező sorainak a legszebb magyar nyelvű Arany idézte tökéletesen kifejezte a középkori zsarnokság nyomán keletkezett tragédiát. Ugyanakkor a stílusosan le választott térben a légiessen rendezett áru is kifogástalan volt.

A másik, ugyancsak a Rómeó és Júlia motívumaira épült Centrum női divat-áru kirakat, amelynek művészi módon megoldott papír plasztikája — a verseny első helyezettje volt — hangulatilag szimbolizálta a veronai jelenetet. A kirakat árulhelyezése, a harmonizáló színek tökéletes összhangban és arányban voltak a dekorációval.

Sok vagy kevés?

Egyetértek a szerzővel abban, hogy például a Centrum női konfekció kirakataiban elegendő lett volna a lengyel népi motívum-sor alkalmazása és a kihelyezett-nél sokkal több áru kerülhetett volna a kirakatba. Ez a kirakat éppen emiatt került a versenyben az ötödik helyre. Hasonlóan a Lenin körüli illatszerbolt lefedett kirakata, amely a verseny 17. helyezettje volt.

Nem értek egyet a képviselők kirakatainak értékelésével, amely az idei versenyben a maximálisan elérhető 60 ponttal szemben 31 pontot kapott a zsüritől. Ebben a kirakatban évek óta a legjobb versenykirakatok készültek, az idei azonban egy kiállítás feladatásként — a kis ablakban nemcsak színeiben, de formáiban is komornak és öncélúnak ható dekorációs elemekkel — került a kirakatba. Ugyanakkor a pár darab csodálatosan szép, de árai miatt csak kevesek számára elérhető művészi öt-vősekszer a Szegedre tömegével látogató kispénzü emberek igényeit nem elégíthette ki, holott valamennyi versenykirakata nál szelölőbb rendezése ezt lehetővé tette volna.

És ha már a sok vagy kevés áru problematikájánál tartunk — amire éppúgy nincs recept mint arra, hogy mikor, hol, milyen áru kerüljön a kirakatba — alapkövetelményként mégis kell néhány szót ejteni. Nem lehet jó kirakat az, ahol a bolt teljes választékát egyszerre kívánják bemutatni. Az ilyen kirakat sokat markol és semmit nem fog, a nézelődőt pedig a zsúfoltság inkább megzavarja, mintsem tájékoztatja. Nem le-

het, és nem is szabad egyszerre minden árut ajánlani, hanem a szezonoknak legjobban megfelelő áruválasztékkal, az új áruk, az egymást kiegészítő cikkek bemutatásával kell a kirakatoknak készülniük. Általánosan elfogadott, hogy például a belvárosi szaküzletek kirakatai — már a hely és az áru jellege miatt is — szelölőbbek, mint például a külterületek napicikkait árusító élelmiszer-kirakatai. Ugyanígy elfogadott, hogy például valamilyen meghatározott cél érdekében rendezett kirakat, mint pl. egy márkát vagy azonos terméket népszerűsítő vagy az ünnepi, illetve versenykirakatok, szintén levegősebbek, mint pl. az egyes szezonok a leértékelések, illetve vásárok alkalmával rendezett dömping kirakatok. Minden kirakatra érvényes és kötelező az arányok betartása, hiszen a csupán dekorációra épült kirakat nem töltheti be kereskedelmi funkcióját, amely az áru bemutatását és értékesítésének előmozdítását tartja elsődlegesnek.

Helyes kezdeményezés

Végül összefoglalásra én sem vállalkozom, hiszen a téma távolról sincs kimerítve és érdemes lenne olyan kérdésekről is írni, amelyek nehezítik, sokszor gátolják a továbbfejlődést, mint pl.: a kirakatok rossz technikai adottságai (öreg portálok, párásodás), a kirakatrendezők személyi, anyagi, erkölcsi elismerésének kérdése és még számtalan tényező. Érdemes lenne az olyan helyen és ritka kezdeményezéseket méltatni, mint pl. a Szeged városi tanácsa, ahol az illetékesek felülemelkedve a helyi személyes érdekeken — éppen a kirakatok színvonalának, kulturáliságának előmozdítására — komoly szervezőmunkával és anyagi áldozattal, országos jellegűvé kívánják tenni a versenyt, ösztöklélve ezzel a helyi kirakatrendezőket erősebb helytállásra, az egészségesebb versenyekkel kibontakozására.

Deutsch Lajosné,
a Belkereskedelmi Minisztérium csoportvezetője

Iskola élet-közelben

Az állami oktatás továbbfejlesztésének feladatairól szóló írásokban, előadásokban gyakran találkozunk ilyen, és hasonló mondatokkal: a kommunizmus az állami szervekben, a szakszervezetekben, a Hazafias Népfrontban, a KISZ-ben, a termelőszövetkezetekben, a nöbizottságokban és az élet minden területén segítők és támogassák az oktatási intézetek munkáját, járuljanak hozzá az oktatás feltételeinek a javításához. Fejlesztési kell a termelő helyek és az iskolák kapcsolatát stb. A mondatok tartalmának mind-mind az a kérdés a lényege, hogy a társadalom ne hagyja magára az iskolákat.

Hazánkban ezen a téren már eddig is többféle formában nagyon sok jó kezdeményezés történt. Hol kisebb, hol nagyobb jelentőségű, de mégis volt valamilyen mozgás az iskolák segítése, támogatása érdekében. Az utóbbi hetekben azonban elég gyakran lehetett hallani ezzel kapcsolatban ezt a kifejezést: „Egy iskola, egy üzem”. A mozgalom — a legjobb tudomásunk szerint — a fővárosban kezdődött, s ahogy a különféle beszámolókból kiderül, szép sikerrel halad az útján.

Miről van szó tulajdonképpen?

Arról, hogy az üzemek és az iskolák szerződés útján szoros kapcsolatot teremtenek egymással, s a kapcsolatot keretében a saját profiljuknak megfelelően megállapodnak a kölcsönös segítség formáiról, módjáról, határidejéről és felelősségről. Például a Budapesti Dózsa György Gimnázium a Budapesti Köztársaság II. sz. üzemével kötött megállapodást. A legjelentősebb feladat az üzem részéről néldául a nyári tatarozás lebonyolítása volt. A megállapodás értelmében védőhalót csináltak a tornaterem ablakára, vállalták a sportpálya kerítésének magasztását. Az üzem az iskola KISZ-szervezetének felajánlotta, hogy a KISZ-szervezet a saját hasznára naponta elviheti az üzem területéről a felvételű papír- és egyéb, a MÉH-nél eladható hulladékokat. Ezzel a KISZ-szervezet folyamatosan egy kis pénzhez jutott.

Más üzemekben még több is történt ennél. Például a „gazdagabb” üzemek különböző audiovizuális felszereléseket, televíziót, vetítőgépeket és egyéb felszerelést adtak. Volt olyan iskola is, amely fontos, régen hűzódó szakipari munkát végeztetett el a vállalattal. Másutt bú-

Egy iskola, egy üzem

torokat vetettek, vagy javítottak, játszótereket, sportpályát építettek és így tovább. Természetesen az építési, tartozási, szerelési stb. munkákban az iskolai tanulók — sőt sokszor a szülők — maguk is részt vettek, azaz az iskola is adott — ahol kellett — munkaerőt.

S mit adott cserébe az iskola? A Dózsa György iskola például azt vállalta, hogy az üzem dolgozók gyermekeit felveszik a biológiai-kémiai előkészítő tanfolyamra. Kultúrmozort szerveztek. Más iskolákból a tanárok és a természet fiatalok ismeretterjesztő előadásokat tartottak. Közös KISZ-szervezeti összejöveteleket, vitadélutánokat állítottak a programba. De a lényeg azért mindig az volt, hogy az üzem milyen munkával, juttatással, feladatvállalással stb. hogyan tudja segíteni az iskolát, s nem az, hogy mit tud még

nyújtani az iskola. Természetes: a megoldás, a segítség módja más és más volt. Még iskolatípusonként is változott. Más az igénye például a textilipari szakközépiskoláknak — noha sok közös dolog is van benne a másikkal — mint például egy gimnáziumnak. (Úgy látszik, az iskola „profilja” itt sem közömbös.) Sok függ a vezetők hozzáállásától is, hogy komolyan veszik-e a vállalt feladatot, vagy azért teszik, mert ilyen is van. A fővárosban, úgy látszik, nagyon sok üzem komolyan veszi patronáló szerepét. S ez így nagyon jó, mert végső soron az iskolai munka feltételeinek javítását, s az oktatási-nevelési munka politikai és tartalmi színvonalának az emelését szolgálja. Végül pedig: más városoknak is példát mutat...

Bánfalvi József

Áll a gyalu

Csütörtököt mondott Szatymazon egy földgyalul. Augusztusban vették, nem sokat húzta az időt, még abban a hónapban el is romlott. A hozzávaló csőrőlvele együtt 276 ezer forintot adtak érte. Augusztus óta állva fekszik benne a pénz.

Jól meggondolta pedig a vásárt a Finn-Magyar Barátság Tsz. Kétféle forrintot fölemesztő talajjavítás tervét dolgozták ki, ahhoz kellett volna ez a gép.

Körülállták a hirtelen betegedett nagy jószágot, de nem segítettek rajta. Garancia tiltja, hogy bárki emberfia gyógyító szándékkal közelítsen feléje. Ahová franciakuks vagy hegesztőpisztoly szükségeltetik, ott a ráolvasás nem használ sokat, ráírtak hát a szolgálati út betartásával a gyártó vállalatra, jöjjön ide, és csinálja meg. Ahogy az egészségre kívánja.

Külföldön született a gyalu, külföldről jöttek az igazlások. Augusztustól mostanáig három deputáció járt már itt, mindhárom szakértői szavakkal nyilatkozta ki, hogy orvosa csak az lehet, aki megcsinálta.

Hisznek a szatymaziak az igazlások szavának, biztosak is benne, hogy gépbéli kárukat megtérítik. A baj csak annyi,

hogy ők ezt a gépet nem állani vették, dolgozni akartak vele. Augusztustól mostanáig majdnem öt hónap. Naponta két műszakban, jó erős traktorral meghúzatva nagyot haladtak volna.

Volna nélkül is haladtak, mert — kelleltlenül ugyan, de — szeptember végén vettek helyette egy másikat. Használtak, körülbelül fele áron. Azóta azon spekulálnak, mi lesz velük, ha egyszer csak mégis megjavítják az útját. Lesz nekik akkor kettő. De csak egyre van szükségük. Kezdejké árulni? Az újat adnák el szívesen, mert az már becsapta őket, de ki vesz egy öt hónapig alig használt gépet?

Forráskúton ugyanilyen földgyalut vettek. Egy bordában szótték a szatymazival, elromlott az is. Most úgy tűnik, ők jártak jól mégis. Első sóhajásra rá-találtak a bajára, nekies-ték, kijavították. Igaz, hogy elköcskázta vele a garanciális jogot, de dolgozni tudnak.

Szeme közé kellene nézni a külföldről hozott gépek jótállási ügyének. Mert ha az csak arra jó, hogy árnyékában jól álljon a gép, ahelyett, hogy a földet gyalulná, akkor mi ráfizetünk a boltra. Nem 276 ezer forintot, öt hónapot is, ráadásnak.

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

141.

Ó, mint egyszerű kötélverő legény ismerkedett meg Németországban a munkásszorgalommal, s mint a hazai ipar fejlesztésének buzgó híve és megvalósítója is, erősen foglalkoztatta a munkás és munkaadó viszonyának helyes elrendezése. Hitt az iparosság küldetésében, s mikor Kossuth nehezményezte tanáinak szocialista tendenciáit, mert a nagy számban állt szegedi Magyarországon nyomát sem látni az osztályharcnak, Bakay még 75-ben így válaszolt bálványozott mesterének: „Ama társadalmi kérdés, melytől ön oly szent aggodalommal irtózik, már megvan hazánkban.” A liberális államot is keményen bírálta, mert éppen a nagytömegek számára nem nyújt kellő védelmet. Bakay egy kissé virágos, romantikus nyelven tártá föl elgondolását a társadalomról, de lehámozva nézeteiről a költőinek tetsző, nagyon is dilettáns ízű kifejezéseket, nem nehéz megállapítani ró-luk, hogy a töke és a munka kapcsolatának helytelenségét szeretné megjavítani vagy legalábbis enyhíteni.

— A polgári társadalomban „népemésztő” harc folyik — mondta okoskodva —, mely a legjobb erőket „zsibbasztja”. Az emésztő, vagy kizsákmányoló osztály a termelőikkel szemben ellenséges magatartást tanúsít, pedig a töke és a munka, mint két pólus, egyenlő jelentőségű, s ha nem sikerül kettejük viszonyát szabályozni, a polgári társadalom véres forradalom áldozata lesz. Ez persze egyelőre a jövő, bár Párizsban láttuk már ehhez hasonlót. A baj az, hogy a tö-

kések, de a munkások soraiból is sok elődsí, hasznosító, renitens egyén kerül ki, s ezek egymás ellen ingerlik az osztályokat. S ez nem szűnik meg, amíg az ellentéteket ki nem egyenlítik. Különösen az uralkodó osztály a makacs, s az erősebb jogán valósággal garázdálkodik. De ezt éppen ma vettem meg papirosra! — S ezzel egy kis cédulát húzott ki a zsebéből, s olvasni kezdte: — „A töke uralma annyira erős és túlnyomó a munka fölött, hogy éppen nem csodálkozhatunk azon, ha a munkásszótály tömeges nyilatkozatokban adja jelét e nyomás elviselhetetlenségének; mert hol van az megírva, hogy a munkás csak annyit keressen, amennyiből magát és övét nyomorultul eltarthassa? A cél tehát a tökélet visszaverne eredeti szülő kútfejéhez, amelytől elszakadt, a munkához.”

Richter nem sokat törődött politikai és társadalmi kérdésekkel, de mint affajta szenvedélyes újtító és föltaláló, e téren is elfogadott minden reformot, s szervileg irtóztott a szabadság bármiféle korlátozásától. Annnyira azonban ő sem volt liberális, hogy ezt a szabadságot a féktelen szabadságig ténnyegessé, s ő is, akár a vaskancellár, az államot ilyen fékező intézménynek tekintette, s feladatát is javarészt ebben látta. Kis töprengés után ő is megszólalt.

— A baj csak az, Nándi, hogy a hatalom, a Macht, mindenkit megbolondít, s ahogy az „emésztők”, die Kapitalisten, most visszaélnék előnyös helyzetükkel, hatalomra jutva a termelők is ilyen igazságtalanok lehetnek. Nem? S akkor mit csinális? Vissza már nem fordíthatod a dolgot. Jobb: „nicht anrühren”, a tudomány egyszer úgys rendet terem mindenben. — S megint jóízűen nevetett. — Tudod, Goethe mondja valahol, hogy inkább igazságtalanság, mint rendtelenség. S ez igaz. Semmisen rosszabb, mint mikor minden a fejetején áll.

Bakay elhárította a termelők felülkerekedé-

sének lehetőségét, mert ő szigorúan a parlament híve, s bár egyetért munkaadó létére a munkásokkal, nem helyesli bármely osztálynak kizárólagos parlament képviselőt, egyeduralmát meg teljesen elveti.

Így társalogtak még egy darabig, összeegyeztetve nézeteiket, bár Gábor egy kissé szórakozott volt, s míg Bakay társadalmi reformjainak esetleges megvalósítását fejtegette, több ízben elkalandozott, s vagy Etelkára gondolt, vagy Pintér Pistára, de meg ő maga is naívnak tartotta a képviselő több lelkes kijelentését, s néha már csak udvariasságból helyeselt neki. Tulajdonképpen nagyon becsülte őt, de kissé kapkodó mohósága, amellyel rávetette magát minden új ismeretre, gyakran zavarosnak, kiegyensúlyozatlannak, stálan tudálékosnak is tetszett, s ezt erősen meg kellett bírálania. anélkül persze, hogy beállt volna ő is azok köré-szába, akik Bakayban az alulról feltört autodiktát sokszor kifigurázták, s mert őszinté íószándékát nehéz volt kétségbe vonni, néha tehetetlenségükben a gúny céltáblájává alacsonyították. Mikszáth minden alkalmat megragadott, hogy belemarjon, mert határozottan bősájtette ez a lelkes hazafi, aki nem csak lelkes kérdéseken lovaolt, melvek persze a dualizmus és szakaszban nem voltak éppen közömbösek, hanem ipart, kereskedelmet, vagyis gazdaságot akar teremteni nemzete számára. Ez új jelenség volt, s Mikszáth sehogyan sem tudta megemészteni, őt még mindig a nemesi kúriák áporodott illata lengte körül, pedig éppen Szegeden volt ez majdnem nevetséges, ahol az autonómia megszületéséig a kutyabőr sem számított, a nemesnek éppen úgy meg kellett kényeznie a polgárgyökök elnyerését, mint bárkinek, mert itt a legfelsőbb rang a „privilegiatus polgár” volt, s „nömös” csak maga a város.

(Folytatjuk.)